

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

Programul de studii universitare de masterat

DREPTUL INFORMAȚIILOR ȘI AL SECURITĂȚII PRIVATE

Forma de învățământ: învățământ cu frecvență

PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI

- Suport de curs -

Titular disciplină:
Conf. univ. dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU

București

Cuprins

CAPITOLUL I APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE DREPTURI ALE OMULUI	7
I.1. Introducere	7
I.2. Competențe conferite	7
I.3. Conținut	7
I.3.1. Scurt istoric privind apariția și evoluția conceptului de drepturi ale omului.....	7
I.3.2. Natura juridică a drepturilor omului	7
I.3.3. Categori (generații) de drepturi ale omului	7
I.4. Rezumat	8
I.5. Test de evaluare a cunoștințelor.....	8
I.6. Bibliografie selectivă.....	8
CAPITOLUL II NOȚIUNEA, TRĂSĂTURILE ȘI PRINCIPIILE PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI.....	9
II.1. Introducere	9
II.2. Competențe conferite.....	9
II.3. Conținut	9
II.3.1. Denumirea Protecției juridice a drepturilor omului.....	9
II.3.2. Definiția Protecției juridice a drepturilor omului	9
II.3.3. Trăsăturile Protecției juridice a drepturilor omului	9
II.3.4. Principiile Protecției juridice a drepturilor omului.....	9
II.4. Rezumat	10
II.5. Test de evaluare	10
II.6. Bibliografie selectivă	10
CAPITOLUL III IZVOARELE PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI (SURSELE DE CONSACRARE ȘI PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI)	11
III.1. Introducere	11
III.2. Competențe conferite	11
III.3. Conținut.....	11
III.3.1. Definiția și clasificarea izvoarelor Protecției juridice a drepturilor omului (sursele de consacrare și protecție a drepturilor omului)	11
III.3.2. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel internațional (universal)	12
III.3.2.1. Carta O.N.U.	12
III.3.2.2. Dispozițiile actelor constitutive ale unor instituții specializate referitoare la drepturile omului	12
III.3.2.3. Carta internațională a drepturilor omului	12
III.3.2.4. Convenții relevante privitoare la protecția internațională a drepturilor omului	13
III.3.3. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel regional	13
III.3.3.1. Izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului la nivel european	13
III.3.3.1.1. Surse convenționale de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Consiliului Europei	13

III.3.3.1.2. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa.....	13
III.3.3.1.3. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Uniunii Europene	13
III.3.3.1.4. Izvoare (surse) africane de consacrare și protecție a drepturilor omului	13
III.3.3.1.5. Izvoare (surse) americane de consacrare și protecție a drepturilor omului (America de nord și America de sud).....	14
III.3.3.1.6. Izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului în lumea musulmană	14
III.3.3.1.7. Izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului în Asia de est și sud-est.	14
III.3.4. Izvoare cutumiare, sursele jurisprudențiale și alte surse	14
III.3.4.1. Sursele cutumiare	14
III.3.4.2. Sursele jurisprudențiale	14
III.3.4.3. Alte surse	14
III.4. Rezumat.....	15
III.5. Test de evaluare.....	15

III.6. Bibliografie selectivă	16
-------------------------------------	----

CAPITOLUL IV SISTEME INSTITUȚIONALE ȘI MECANISME DE MONITORIZARE A PROMOVĂRII ȘI PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI.....

IV.1. Introducere	17
IV.2. Competențe conferite	17
IV.3. Conținut.....	17
IV.3.1. Sistemul instituțional universal de consacrare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în cadrul instituțiilor specializate din sistemul Organizației Națiunilor Unite	18
IV.3.2. Sistemele instituționale regionale de promovare și protecție a drepturilor omului	18
IV.3.2.1. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului	18
IV.3.2.1.1. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul Consiliului Europei	18
IV.3.2.1.2. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul OSCE	19
IV.3.2.1.3. Sisteme europene de promovare și protecție a drepturilor omului create în cadrul Uniunii Europene	19
IV.3.2.2. Sistemul interamerican de promovare și protecție a drepturilor omului	19
IV.3.2.3. Sistemul african de promovare și protecție a drepturilor omului	19
IV.3.3. Procedurile internaționale și regionale de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale și regionale de monitorizare a protecției drepturilor omului)	19
IV.3.3.1. Procedurile internaționale nejudiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale și regionale nejudiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului)	20
IV.3.3.2. Procedurile regionale judiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele regionale judiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului) - în sistemul regional european; în sistemul regional interamerican; în sistemul regional african.	20
IV.3.3.2.1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului.....	20
IV.3.3.2.2. Curtea Interamericană a Drepturilor Omului (CIADO).....	20
IV.3.3.2.3. Curtea Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor.....	20
IV.4. Rezumat	20

IV.5. Test de evaluare	21
IV.6. Bibliografie selectivă.....	22
CAPITOLUL V PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR ȘI LIBETĂȚILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI ÎN ROMÂNIA	23
V.1. Introducere	23
V.2. Competențe conferite	23
V.3. Conținut.....	23
V.3.1. Scurt istoric al evoluției conceptului de drepturi ale omului în România	23
V.3.2. Cadrul juridic de consacrare și protecție a drepturilor omului în sistemul Constituției României din 1991, republicată	23
V.3.3. Restrângerea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale în Constituția României	24
V.3.4. Mecanisme de asigurare și garantare a drepturilor și libertăților fundamentale la nivel național.....	24
V.3.4.1. Considerații introductive	24
V.3.4.2. Contenciosul constituțional	24
V.3.4.3. Contenciosul administrativ și rolul său în asigurarea și garantarea drepturilor subiective.....	24
V.3.4.4. Avocatul Poporului.....	25
V.4. Rezumat.....	25
V.5. Test de evaluare.....	25
V.6. Bibliografie selectivă	26
Bibliografie	27

Introducere

Cursul este destinat studenților din cadrul programului de studii universitare de masterat Dreptul informațiilor și al securității private din cadrul Facultății de Drept – Universitatea Ecologică din București.

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Conf. univ. dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU
E-mail:	irina.grigore.radulescuiirinaro@ueb.education

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	I
Semestrul:	1

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	Cunoașterea, înțelegerea și aprofundarea instituțiilor juridice specifice protecției drepturilor omului și a jurisprudenței relevante în materie.
Obiectivele specifice	Sistematizarea cunoștințelor dobândite ca urmare a prelegerilor susținute; Aprofundarea celor mai importante noțiuni și concepte în domeniul protecției juridice a drepturilor omului; Verificarea nivelului de cunoștințe dobândite de către masteranzi atât prin participarea la cursuri/seminarii, cât și prin studiu individual.

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	Cunoașterea, înțelegerea și utilizarea conceptelor, principiilor și mecanismelor de monitorizare a promovării și protecției drepturilor omului; Interpretarea și explicarea legislației internaționale, regionale și naționale specifice domeniului protecției drepturilor omului; Aplicarea normelor juridice în materia consacării, protecției și garantării drepturilor omului; Acordarea asistenței sau consultanței de specialitate în problematica drepturilor omului; Formularea unor propuneri de lege ferenda privind modificarea, completarea sau perfecționarea legislației în materia protecției drepturilor omului.
Competențe transversale	Utilizarea eficientă a surselor informaționale atât în limba română, cât și într-o limbă de circulație internațională; Dobândirea unor abilități de lucru și comunicare în echipă, facilitând rezolvarea unor probleme specifice domeniului și luare unor decizii, precum și implicarea în alte activități.

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică vă sugerăm să consultați bibliografia recomandată.

f. Structura cursului

Cursul de Protecția juridică a drepturilor omului este alcătuit din 5 capitole, așa cum rezultă din cuprins și poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor capitolelor.

g. Evaluarea

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Tip activitate	10.1.Criterii de evaluare	10.2. Metode de evaluare	10.3. Pondere din nota finală
10.4. Curs	Prezența la minim 40% la orele alocate cursului. Un test de evaluare a cunoștințelor.	Verificarea prezenței. Punctaj acordat testului de evaluare a cunoștințelor.	20%
10.5. Seminar/ laborator/ lucrări practice / proiect	Prezența la minim 60% din orele alocate seminarului. Două referate cu studiu de caz și atitudine participativă.	Verificarea prezenței. Susținerea referatelor și acordarea unui punctaj pentru implicarea în desfășurarea seminarului.	30 %
10.6. Evaluare finală	Nivelul de înțelegere și capacitatea de explicare și interpretare a aspectelor teoretice și practice în materia protecției drepturilor omului.	Examen scris	50 %
10.7. Modalitatea de notare (calificativ sau notă): Notă de la 1 la 10.			
10.8 Standard minim de performanță: Elaborarea și prezentarea unui referat, urmărindu-se acuratețea ideilor prezentate în susținerea acestuia.			

CAPITOLUL I

APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA

CONCEPTULUI DE DREPTURI ALE OMULUI

I.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol este prezentat procesul evolutiv al conceptului de drepturi ale omului, precum și natura juridică a acestora. De asemenea, sunt prezentate categoriile de drepturi ale omului.

I.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul masterand va fi capabil să prezinte evoluția istorică a conceptului de drepturi ale omului, să stabilească natura lor juridică și să exemplifice categoriile de drepturi ale omului.

I.3. Conținut

I.3.1. Scurt istoric privind apariția și evoluția conceptului de drepturi ale omului

I.3.2. Natura juridică a drepturilor omului

I.3.3. Categoriile de drepturi ale omului

I.3.1. Scurt istoric privind apariția și evoluția conceptului de drepturi ale omului

Analiza procesului evolutiv al conceptului de drepturi ale omului a format obiectul numeroaselor preocupări doctrinare. De la planul filozofiei politico-juridice, la cel juridic sau al cooperării dintre state, orice abordare plasează originea drepturilor omului în culturi și tradiții străvechi.

I.3.2. Natura juridică a drepturilor omului

Se impune o delimitare conceptuală între conceptele de drepturile fundamentale ale omului, drepturile cetățeanului și drepturile omului.

I.3.3. Categoriile (generații) de drepturi ale omului

- prima generație este reprezentată de drepturile civile și politice;
- a doua generație de drepturile economice, sociale și culturale;
- a treia generație o constituie drepturile de solidaritate;
- a patra generație grupează drepturile privind existența ființei umane ca specie sau drepturile legate de ingineria genetică.

I.4. Rezumat

1. Preocupări referitoare la drepturile omului s-au manifestat de-a lungul timpului în toate perioadele istorice ale evoluției societății umane.
2. Momente importante ce au marcat procesul evolutiv al conceptului de drepturi ale omului s-au înregistrat în epoca modernă și contemporană.
3. Literatura de specialitate a făcut distincție între drepturile omului, drepturile fundamentale ale omului și drepturile cetățenești.
4. Categoriile (generațiile) de drepturi ale omului sunt următoarele:
 - prima generație este reprezentată de drepturile civile și politice;
 - a doua generație de drepturile economice, sociale și culturale;
 - a treia generație o constituie drepturile de solidaritate;
 - a patra generație grupează drepturile privind existența ființei umane ca specie sau drepturile legate de ingineria genetică.

I.5. Test de evaluare a cunoștințelor

Teme pentru eseuri

1. O scurtă analiză comparativă între drepturile omului și drepturile cetățeanului.
2. Apariția și evoluția conceptului de drepturi ale omului.
3. Conceptul drepturilor omului - un suport pentru fundamentarea ideii existenței drepturilor și libertăților cetățenești.

I.6. Bibliografie selectivă

1. Cloșcă, I., Suceavă, I., *Tratat de drepturile omului*, Editura VIS PRINT, București, 2003;
2. Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina lex, București, 2008;
3. Miga-Beșteliu, R., Brumar, C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Note de curs, Ediția a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2010;
4. Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
5. Purdă N., Diaconu N., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;
6. Selejan-Guțan B., *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2023;
7. Spătaru-Negură L.-C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2024.

CAPITOLUL II

NOȚIUNEA, TRĂSĂTURILE ȘI PRINCIPIILE

PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI.

II.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate definiția și trăsăturile Protecției juridice a drepturilor omului, cu evidențierea delimitărilor conceptuale ce se rețin din această perspectivă.

II.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul va fi capabil să definească Protecția juridică a drepturilor omului și să identifice trăsăturile acesteia.

II.3. Conținut

II.3.1. Denumirea Protecției juridice a drepturilor omului

II.3.2. Definiția Protecției juridice a drepturilor omului

II.3.3. Trăsăturile Protecției juridice a drepturilor omului

II.3.4. Principiile Protecției juridice a drepturilor omului

II.3.1. Denumirea Protecției juridice a drepturilor omului

În doctrina juridică au fost lansate și argumentate diferite denumiri ce pot fi atribuite disciplinei referitoare la studiul drepturilor omului, și anume: Protecția internațională a drepturilor omului, Dreptul internațional al drepturilor omului, Protecția juridică a drepturilor omului, Dreptul european al drepturilor omului.

II.3.2. Definiția Protecției juridice a drepturilor omului

În literatura de specialitate, au fost exprimate o serie de opinii referitoare la definirea acestei discipline de studiu, sub diversele denumiri ce i-au fost atribuite.

II.3.3. Trăsăturile Protecției juridice a drepturilor omului

Trăsăturile caracteristice ale Protecției juridice a drepturilor omului au fost formulate în doctrina juridică.

II.3.4. Principiile Protecției juridice a drepturilor omului

În scopul asigurării efectivității aplicării prevederilor art. 1 pct. 3 al Cartei Națiunilor Unite, care stipulează „promovarea și încurajarea respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale

pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie”, statale și organizațiile internaționale, îndeosebi O.N.U, au inițiat și dezvoltat o serie de mecanisme și proceduri internaționale specifice cooperării internaționale.

Principiile Protecției juridice a drepturilor omului au fost formulate în doctrina juridică.

II.4. Rezumat

1. Denumirea atribuită disciplinei referitoare la drepturile omului este concordantă cu ansamblul reglementărilor la care se face referire.

2. Protecția juridică a drepturilor omului are o serie de trăsături și principii specifice.

II.5. Test de evaluare

Teme pentru eseuri

1. Individul, titular de drepturi și obligații în ordina juridică internațională.

2. Argumentați caracterul obiectiv al drepturilor omului.

3. Studiu comparativ între principiul universalității drepturilor omului și principiul indivizibilității drepturilor omului.

II.6. Bibliografie selectivă

1. Cloșcă, I., Suceavă, I., *Tratat de drepturile omului*, Editura VIS PRINT, București, 2003;

2. Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina lex, București, 2008;

3. Miga-Beșteliu, R., Brumar, C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Note de curs, Ediția a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2010;

4. Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;

5. Purdă N., Diaconu N., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;

6. Selejan-Guțan B., *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2023;

7. Spătaru-Negură L.-C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2024.

CAPITOLUL III

IZVOARELE PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI

(SURSELE DE CONSACRARE ȘI PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI)

III.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate sursele de consacrare și protecție a drepturilor omului la nivel internațional și regional.

III.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul masterand va fi capabil să facă distincția dintre sursele de consacrare și protecție a drepturilor omului la nivel internațional și cele existente la nivel regional (european, american și african). Totodată, are posibilitatea de a le identifica aceste surse, pentru fiecare dintre palierele de reglementare menționate.

III.3. Conținut

III.3.1. Definiția și clasificarea izvoarelor Protecției juridice a drepturilor omului (surselor de consacrare și protecție a drepturilor omului)

III.3.2. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel internațional (universal)

III.3.3. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel regional

III.3.4. Izvoare cutumiare, sursele jurisprudențiale și alte surse

III.3.1. Definiția și clasificarea izvoarelor Protecției juridice a drepturilor omului (surselor de consacrare și protecție a drepturilor omului)

Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului pot fi analizate potrivit celor două sensuri (accepțiuni), recunoscute unanim de către doctrina juridică, respectiv, sensul material și sensul formal.

Izvoarele (sursele) materiale ale Protecției juridice a drepturilor omului desemnează factorii de configurare a dreptului, dreptul natural și rațiunea umană, conștiința juridică. Izvoarele materiale, denumite și izvoare reale sau izvoare substanțiale, cuprind, așadar, factorii economici, sociali, politici, ideologici și de altă natură, principii morale, filosofice, religioase care determină și condiționează apariția normelor juridice în materia drepturilor omului.

Izvoarele (sursele) formale ale Protecției juridice a drepturilor omului reprezintă formele specifice de exprimare a normelor juridice cu caracter internațional, regional și național care

consacră, garantează, apără și protejează drepturile omului.

Rezultă, așadar, că izvoarele (sursele) formale ale Protecției juridice a drepturilor omului pot fi:

- izvoare (surse) internaționale (universale);
- izvoare (surse) regionale;
- izvoare (surse) naționale.

III.3.2. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel internațional (universal)

III.3.2.1. Carta O.N.U.

Carta Națiunilor Unite, cel mai important document contemporan, care fundamentează actuala ordine juridică internațională, face referiri la drepturile omului în Preambul și în șase dintre articolele ei. Astfel, în paragraful doi din Preambul este reafirmată *„crediința în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea în drepturi a bărbaților și femeilor, precum și a națiunilor mari și mici”*, iar în paragraful 4 este exprimată hotărârea popoarelor Națiunilor Unite, în numele cărora este adoptată Carta, de a favoriza *„progresul social și instaurarea unor condiții mai bune de trai într-o mai mare libertate”*.

III.3.2.2. Dispozițiile actelor constitutive ale unor instituții specializate referitoare la drepturile omului

Organizația Internațională a Muncii (OIM), Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), Organizația Mondială a Sănătății (OMS) și Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) sunt patru dintre instituțiile specializate din sistemul Națiunilor Unite care au înscris în actele lor constitutive promovarea și protecția drepturilor omului.

III.3.2.3. Carta internațională a drepturilor omului

Carta internațională a drepturilor omului este o denumire simbolică dată de către specialiști, sub acest titlu fiind reunite cinci documente fundamentale în materie, și anume: Declarația universală a drepturilor omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Protocolul facultativ la Pactul internațional privind drepturile civile și politice referitor la instituirea unui mecanism de soluționare a plângerilor persoanelor particulare și Al doilea Protocol facultativ la Pactul internațional privind drepturile civile și politice referitor la abolirea pedepsei cu moartea.

III.3.2.4. Convenții relevante privitoare la protecția internațională a drepturilor omului

În plan internațional, preocupările în materia protecției drepturilor omului s-au concretizat în adoptarea, după anul 1948, a peste 60 de convenții și declarații având ca obiect de reglementare protecția vieții umane și a dreptului la viață, eliminarea discriminării, cetățenia, apatridia, dreptul la azil și refugiații, protecția împotriva torturii, pedepselor sau tratamentelor crude, inumane sau degradante, drepturile femeii, drepturile copilului, familia, căsătoria.

III.3.3. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel regional

Potrivit actualelor sisteme de protecție regionale izvoarele (sursele) protecției juridice a drepturilor omului cuprind:

1. izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului la nivel european;
2. izvoare (surse) africane de consacrare și protecție a drepturilor omului;
3. izvoare (surse) americane de consacrare și protecție a drepturilor omului;
4. izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului în lumea musulmană;
5. izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului în Asia de est și sud-est.

III.3.3.1. Izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului la nivel european

Având în vedere că problematica drepturilor omului pe continentul european se caracterizează prin implicarea activă a mai multor structuri instituționale, considerăm că și analiza surselor de consacrare și protecție a drepturilor omului trebuie raportată la acestea, fapt pentru care prezenta analiză cuprinde:

III.3.3.1.1. Surse convenționale de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Consiliului Europei

III.3.3.1.2. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa

III.3.3.1.3. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Uniunii Europene

III.3.3.1.4. Izvoare (surse) africane de consacrare și protecție a drepturilor omului

Organizația Unității Africane (OUA), creată la data de 25 mai 1963, când a fost semnată la Addis-Abeba Carta acesteia, a fost o organizație cu caracter regional, ce a activat pe continentul african până la 9 iulie 2002, fiind înlocuită de Uniunea Africană, o structură organizată după modelul Uniunii Europene.

III.3.3.1.5. Izvoare (surse) americane de consacrare și protecție a drepturilor omului (America de nord și America de sud)

Principalele izvoare (surse) americane de consacrare și protecție a drepturilor omului sunt:

- Carta Organizației Statelor Americane;
- Declarația americană a drepturilor și îndatoririlor omului;
- Convenția americană a drepturilor omului.

III.3.3.1.6. Izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului în lumea musulmană

Dreptul islamic, fiind un sistem de drept de inspirație religioasă și tradițională, prezintă o serie de caracteristici proprii și are izvoare juridice diferite.

III.3.3.1.7. Izvoare (surse) de consacrare și protecție a drepturilor omului în Asia de est și sud-est.

La nivel asiatic, nu există nicio sursă convențională referitoare la protecția drepturilor omului și nici un mecanism de monitorizare, astfel că statele din zonă aplică, în această materie, dreptul național și dreptul internațional.

III.3.4. Izvoare cutumiare, sursele jurisprudențiale și alte surse

III.3.4.1. Sursele cutumiare

Cutuma internațională a reprezintă o practică generală, constantă, relativ îndelungată și repetată a statelor, considerată de ele ca având forță juridică obligatorie.

III.3.4.2. Sursele jurisprudențiale

Jurisprudența internațională relevantă în materia drepturilor omului a fost clasificată în raport cu două criterii, respectiv sfera competențelor organelor specializate în materia drepturilor omului și natura organului de la care provine.

III.3.4.3. Alte surse

Potrivit doctrinei juridice, pot fi reținute ca surse ale protecției juridice ale drepturilor omului următoarele următoarele categorii de acte:

- acte interne adoptate de organe ale unor organizații internaționale, cu forță juridică propriu-zisă sunt acte prin care se creează organe subsidiare ale unor organizații internaționale, se atribuie competențe unor organe ori se stabilesc proceduri de protecție a drepturilor omului în fața unor organe ale organizațiilor internaționale;

- acte interne adoptate de organe ale unor organizații internaționale, cu caracter declarator sau programator (soft law) sunt acte a căror forță juridică se impune printr-un element intern, valoarea conținutului lor, decât printr-unul extern, forma lor juridică;

- acte cu caracter politic și juridic (soft law) sunt acte internaționale adoptate în cursul unor conferințe sau reuniuni internaționale, desfășurate în cadrul unor organizații internaționale sau independent de acestea.

III.4. Rezumat

1. Izvoarele (sursele) formale ale Protecției juridice a drepturilor omului reprezintă formele specifice de exprimare a normelor juridice cu caracter internațional, regional și național care consacră, garantează, apără și protejează drepturile omului.

2. Izvoarele (sursele) Protecției juridice a drepturilor omului la nivel internațional (universal) sunt: Carta O.N.U., actele constitutive ale unor instituții specializate referitoare la drepturile omului, Carta internațională a drepturilor omului (Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional relative la drepturile civile și politice, Pactul internațional relative la drepturile economice, sociale și culturale și protocoalele adiționale la primul pact), precum și convențiile relevante privitoare la protecția internațională a drepturilor omului.

3. Sursele de consacrare și protecție a drepturilor omului la nivel european se clasifică în trei categorii:

- Surse convenționale de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Consiliului Europei;

- Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa;

- Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul Uniunii Europene.

4. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului există și la nivel american, african și în lumea musulmană, cu specificitățile ce se rețin pentru fiecare dintre regiunile menționate.

III.5. Test de evaluare

Teme pentru eseuri

1. Semnificația deosebită a Declarației Universale a Drepturilor Omului în materia protecției drepturilor omului
2. Importanța dispozițiilor stipulate în Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.
3. Aplicarea și interpretarea unitară a drepturilor omului la nivel unional.

III.6. Bibliografie selectivă

1. Diaconu, I., *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Ediția a II-a revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2010;
2. Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina lex, București, 2008;
3. Gentimir A., *Drepturile omului în Uniunea Europeană*. Curs universitar. Masterat, Ed. Universul Juridic, București, 2021;
4. Miga-Beșteliu, R., Brumar, C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Note de curs, Ediția a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2010;
5. Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
6. Purdă N., Diaconu N., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;
7. Spătaru-Negură L.-C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2024;
8. Voiculescu N., Berna M.-B., *Tratat de drepturile omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2023.

CAPITOLUL IV

SISTEME INSTITUȚIONALE ȘI MECANISME DE MONITORIZARE A PROMOVĂRII ȘI PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI

IV.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate sistemele instituționale și mecanismele de monitorizare a promovării și protecției drepturilor omului la nivel internațional și regional (european, african și american)

IV.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul masterand va fi capabil să prezinte sistemul instituțional universal de consacrare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în cadrul instituțiilor specializate din sistemul Organizației Națiunilor Unite, precum și sistemele instituționale regionale de consacrare și protecție a drepturilor omului: la nivel regional european, la nivel regional interamerican, la nivel regional african.

De asemenea, poate să explice principalele mecanisme de monitorizare a promovării și protecției drepturilor omului, instituite la nivel universal și la nivel regional (european, interamerican și african).

IV.3. Conținut

IV.3.1. Sistemul instituțional universal de promovare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în cadrul instituțiilor specializate din sistemul Organizației Națiunilor Unite

IV.3.2. Sistemele instituționale regionale de promovare și protecție a drepturilor omului: la nivel regional european, la nivel regional interamerican, la nivel regional african.

IV.3.3. Procedurile internaționale și regionale de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale și regionale de monitorizare a protecției drepturilor omului)

IV.3.3.1. Procedurile internaționale nejudiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale și regionale nejudiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului)

IV.3.3.2. Procedurile regionale judiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele regionale judiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului) - în sistemul regional european; în sistemul regional interamerican; în sistemul regional african.

IV.3.1. Sistemul instituțional universal de consacrare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în cadrul instituțiilor specializate din sistemul Organizației Națiunilor Unite

Organizația Națiunilor Unite a fost creată prin Carta O.N.U., adoptată la 16 iunie 1945, la San Francisco și intrată în vigoare la 24 octombrie 1945.

Carta a stabilit drept scop al organizației realizarea cooperării internaționale *„în promovarea și încurajarea respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie”*, favorizând *„respectul universal și efectiv al drepturilor omului”*.

În vederea aplicării acestor dispoziții, tot prin Cartă și în baza acesteia a fost creat un sistem instituțional, reprezentat de următoarele categorii de organe și organisme:

1. Organe principale ale O.N.U.

2. Organe create în aplicarea tratatelor internaționale cu vocație universală specializate în domeniul drepturilor omului (instrumentelor O.N.U. referitoare la drepturile omului)

3. Instituții specializate din sistemul Națiunilor Unite care se ocupă în mod special de probleme referitoare la drepturile omului și Înalțul Comisariat al O.N.U. pentru Refugiați

IV.3.2. Sistemele instituționale regionale de promovare și protecție a drepturilor omului

IV.3.2.1. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului

IV.3.2.1.1. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul Consiliului Europei

Statutul Consiliului Europei a fost semnat la Londra la 5 mai 1949 și intrat în vigoare la 3 august 1949. Potrivit art. 1 din Statut, *„Scopul Consiliului Europei este acela de a realiza o mai mare unitate între membrii săi pentru salvagardarea și realizarea idealurilor și principiilor care sunt moștenirea lor comună și pentru facilitarea progresului lor economic și social”*, unul dintre mijloacele pentru atingerea acestui scop fiind respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În art. 3 consacră obligația fiecărui stat membru de a accepta *„principiile statului de drept și principiul în virtutea căruia fiecare persoană aflată sub jurisdicția sa trebuie să se bucure de drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”*.

În cadrul Consiliului Europei, au fost create mai multe sisteme de promovare și protecție a drepturilor omului, care pot fi grupate în trei categorii:

A. Sistemul instituțional creat în aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului;

B. Sistemul instituțional creat în aplicarea Cartei Sociale Europene și a protocoalelor adiționale ale acesteia;

C. Alte sisteme instituționale create în aplicarea convențiilor relative la drepturile omului.

IV.3.2.1.2. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul OSCE

În cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, funcționează două organe cu atribuții în problematica protecției drepturilor omului, respectiv:

- *Biroul pentru instituții democratice și drepturile omului*
- *Înaltul Comisar asupra minorităților naționale,*

IV.3.2.1.3. Sisteme europene de promovare și protecție a drepturilor omului create în cadrul Uniunii Europene

- *Mediatorul European;*
- *Parlamentul European;*
- *Comisia temporară de anchetă;*
- *Curtea de Justiție;*
- *Agenția pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene.*

IV.3.2.2. Sistemul interamerican de promovare și protecție a drepturilor omului

În cadrul Organizației Statelor Americane (OSA), sistemul organelor specifice privind promovarea și respectarea drepturilor omului este inspirat de modelul european până la Protocolul 11 și cuprinde:

- Comisia interamericană a drepturilor omului;
- Curtea interamericană a drepturilor omului.

IV.3.2.3. Sistemul african de promovare și protecție a drepturilor omului

În cadrul Organizației Unității Africane există:

- Comisia Africană pentru Drepturile Omului și Popoarelor;
- Curtea Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor.

IV.3.3. Procedurile internaționale și regionale de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale și regionale de monitorizare a protecției drepturilor omului)

În literatura de specialitate, procedurile internaționale de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale de monitorizare a protecției drepturilor omului) au fost clasificate în funcție de existența mai multor criterii.

IV.3.3.1. Procedurile internaționale nejudiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele internaționale și regionale nejudiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului)

Procedurile internaționale nejudiciare pot îmbrăca următoarele forme:

- controlul (monitorizarea) pe calea rapoartelor statale;
- controlul (monitorizarea) în urma sesizărilor statale, plângerilor individuale, plângerilor colective, sesizărilor interne;
- controlul (monitorizarea) prin anchete;
- controlul (monitorizarea) pe calea avizelor consultative;
- controlul (monitorizarea) prin mijloace politice și diplomatice.

IV.3.3.2. Procedurile regionale judiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele regionale judiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului) - în sistemul regional european; în sistemul regional interamerican; în sistemul regional african.

IV.3.3.2.1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului¹

Prin Protocolul nr. 11 din 11 mai 1994, încheiat la Strasbourg s-a constituit Curtea Europeană a Drepturilor Omului, organ judiciar internațional cu caracter permanent, iar prin Protocolul nr. 14, intrat în vigoare la 1 iunie 2010, au fost reformate structura curții, condițiile de admisibilitate a plângerilor individuale și procedura contencioasă.

IV.3.3.2.2. Curtea Interamericană a Drepturilor Omului (CIADO)

Curtea Interamericană a Drepturilor Omului (CIADO) este organ jurisdicțional autonom, cu sediul la San José, Costa Rica.

IV.3.3.2.3. Curtea Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor

Curtea Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor este un organ judiciar cu independență funcțională prin intermediul căruia statele africane contribuie la dezvoltarea modelului juridic regional de protecție a drepturilor omului.

IV.4. Rezumat

1. Sistemul instituțional universal de consacrare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în cadrul instituțiilor specializate din sistemul Organizației

¹ Sediul Curții Europene a Drepturilor Omului este la Strasbourg.

Națiunilor Unite cuprinde:

- organele principale ale O.N.U.;
- organe create în aplicarea tratatelor internaționale cu vocație universală specializate în domeniul drepturilor omului (instrumentelor O.N.U. referitoare la drepturile omului;
- instituții specializate din sistemul Națiunilor Unite care se ocupă în mod special de probleme referitoare la drepturile omului și Înalțul Comisariat al O.N.U. pentru Refugiați.

2. Sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului cuprinde:

a) sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul Consiliului Europei format din:

- b) sistemul european de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul OSCE;
- c) sisteme europene de promovare și protecție a drepturilor omului creat în cadrul Uniunii Europene.

3. Sistemul interamerican de promovare și protecție a drepturilor omului cuprinde Comisia interamericană a drepturilor omului și Curtea interamericană a drepturilor omului.

4. Sistemul african de promovare și protecție a drepturilor omului cuprinde Comisia africană a drepturilor omului și Popoarelor și Curtea africană a drepturilor omului și Popoarelor.

5. Procedurile internaționale nejudiciare pot îmbrăca următoarele forme:

- controlul (monitorizarea) pe calea rapoartelor statale;
- controlul (monitorizarea) în urma sesizărilor statale, plângerilor individuale, plângerilor colective, sesizărilor interne;
- controlul (monitorizarea) prin anchete;
- controlul (monitorizarea) pe calea avizelor consultative;
- controlul (monitorizarea) prin mijloace politice și diplomatice.

6. Procedurile regionale judiciare de protecție a drepturilor omului (mecanismele regionale judiciare de monitorizare a protecției drepturilor omului) - în sistemul regional european; în sistemul regional interamerican; în sistemul regional african cuprind:

- Curtea Europeană a drepturilor omului;
- Curtea Interamericană a Drepturilor Omului;
- Curtea Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor.

IV.5. Test de evaluare

Teme pentru eseuri

1. Înalțul Comisar pentru drepturile omului - un pas important în materia drepturilor omului.
2. Criteriile de admisibilitate a cererilor la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

3. Completare formular cerere CEDO.

IV.6. Bibliografie selectivă

1. Diaconu, I., *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Ediția a II-a revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2010;
2. Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina lex, București, 2008;
3. Gentimir A., *Drepturile omului în Uniunea Europeană*. Curs universitar. Masterat, Ed. Universul Juridic, București, 2021;
4. Miga-Beșteliu, R., Brumar, C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Note de curs, Ediția a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2010;
5. Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
6. Purdă N., Diaconu N., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;
7. Spătaru-Negură L.-C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2024;
8. Voiculescu N., Berna M.-B., *Tratat de drepturile omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2023.

CAPITOLUL V

PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR ȘI LIBETĂȚILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI ÎN ROMÂNIA

V.1. Introducere

Acest capitol este dedicat analizei conceptului de drepturi ale omului și a protecției juridice a acestora în sistemul dreptului român.

V.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul va fi capabil să precizeze conținutul noțiunilor de drepturi și libertăți fundamentale așa cum sunt ele reglementate în legislația națională și să identifice principalele mecanisme, structuri și instituții juridice consacrate protecției acestora.

V.3. Conținut

V.3.1. Scurt istoric al evoluției conceptului de drepturi ale omului în România

V.3.2. Cadrul juridic de consacrare și protecție a drepturilor omului în sistemul Constituției României din 1991, republicată

V.3.3. Restrângerea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale în Constituția României

V.3.4. Mecanisme de asigurare și garantare a drepturilor și libertăților fundamentale la nivel național

V.3.1. Scurt istoric al evoluției conceptului de drepturi ale omului în România

Concepțiile privind drepturile omului în România au urmat cursul istoriei naționale, afirmându-se și dezvoltându-se pe fondul idealurilor de libertate și unitate națională.

V.3.2. Cadrul juridic de consacrare și protecție a drepturilor omului în sistemul Constituției României din 1991, republicată

După anul 1989, în România au fost create condițiile pentru edificarea unui autentic sistem democratic al drepturilor și libertăților omului.

Titlul II al Constituției României, intitulat „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale” cuprinde patru capitole, respectiv Capitolul 1 – Dispoziții comune, Capitolul 2 – Drepturile și libertățile fundamentale, Capitolul 3 – Îndatoririle fundamentale și capitolul 4 – Avocatul Poporului. Rezultă, așadar, că prevederile constituționale nu se limitează numai la o

enunțare a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale, ci instituie și garanții de natură să asigure respectul acestora.

V.3.3. Restrângerea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale în Constituția României

În deplină concordanță cu reglementările Uniunii Europene în materie, art. 53 din Constituția României, republicată, prevede următoarele:

„(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății”.

V.3.4. Mecanisme de asigurare și garantare a drepturilor și libertăților fundamentale la nivel național

V.3.4.1. Considerații introductive

Pentru ca toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului să poată fi exercitate efectiv a fost instituit la nivel național un sistem de garanții, prin a căror acțiune conjugată să se asigure eficiență drepturilor.

V.3.4.2. Contenciosul constituțional

Instituția contenciosului constituțional a apărut și a evoluat conturând două modele de control al constituționalității legilor. Primul model este cel de origine americană, potrivit căruia controlul constituționalității legilor se asigură prin intermediul instanțelor judecătorești, iar al doilea model este cel european în conformitate cu care exercitarea controlului constituționalității legilor este asigurată de autorități specializate de jurisdicție constituțională.

V.3.4.3. Contenciosul administrativ și rolul său în asigurarea și garantarea drepturilor subiective

Preocupări în sensul protecției drepturilor subiective împotriva actelor autorităților publice s-au manifestat încă din primele documente internaționale referitoare la drepturile și libertățile fundamentale.

V.3.4.4. Avocatul Poporului

Una din primele instituții juridice create pentru a asigura respectul datorat omului și demnității ființei umane, a proteja drepturile și libertățile sale fundamentale, precum și pentru instituirea unui sistem de garantare și protejare a acestora, a fost instituția „Ombudsman-ului” care a apărut în Suedia în 1766 când a fost ales primul „ombudsman” (procuror parlamentar), care a avut ca model funcția de Ombudsman al Regelui, creată în 1713.

În Constituția României, instituția Avocatul Poporului a fost introdusă după modelul țărilor scandinave ca un organ independent, având prerogativa de a exercita un control asupra actelor de guvernământ.

V.4. Rezumat

1. Afirmarea conceptului românesc de drepturi ale omului a parcurs un lung proces evolutiv, care a urmat etapele formării statului român.

2. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului beneficiază de o reglementare constituțională. Astfel, Titlul II al Constituției României, intitulat „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale” cuprinde patru capitole, respectiv Capitolul 1 – Dispoziții comune, Capitolul 2 – Drepturile și libertățile fundamentale, Capitolul 3 – Îndatoririle fundamentale și capitolul 4 – Avocatul Poporului. Prevederile constituționale nu se limitează numai la o enunțare a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale, ci instituie și garanții de natură să asigure respectul acestora.

3. Restrângerea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale se poate face în condițiile art. 53 din Constituție, recomandându-se să fie pe deplin înțelese condițiile reglementate constituțional.

4. Pentru ca toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului să poată fi exercitate efectiv a fost instituit la nivel național un sistem de garanții, prin a căror acțiune conjugată să se asigure eficiență drepturilor.

V.5. Test de evaluare

Teme pentru eseuri

1. Scurtă analiză privind reglementarea constituțională a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în România.
2. Evoluția afirmării conceptului de drepturi ale omului la nivel național.
3. Restrângerea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale potrivit dispozițiilor din dreptul intern.

V.6. Bibliografie selectivă

1. Diaconu, I., *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Ediția a II-a revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2010;
2. Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina lex, București, 2008;
3. Gentimir A., *Drepturile omului în Uniunea Europeană. Curs universitar. Masterat*, Ed. Universul Juridic, București, 2021;
4. Miga-Besteliu, R., Brumar, C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Note de curs, Ediția a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2010;
5. Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
6. Purdă N., Diaconu N., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;
7. Spătaru-Negură L.-C., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2024;
8. Voiculescu N., Berna M.-B., *Tratat de drepturile omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2023.

Bibliografie

1. Aurescu Bogdan, *Sistemul jurisdicțiilor internaționale*, Ed. C.H. Beck, București, 2013;
2. Aurescu Bogdan, Lazăr Elena, *Dreptul internațional al protecției minorităților naționale*, Note de curs, Ed. Hamangiu, București, 2019;
3. Bercea Raluca, *Protecția drepturilor fundamentale în sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2020;
4. Brumar Catrinel, Miga-Beșteliu Raluca, *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a V-a, Note de curs, Ed. Universul Juridic, București, 2010;
5. Brumar Catrinel, *Conceptul de refugiat în Dreptul Uniunii Europene*, Ed. Prouniversitaria, București, 2016;
6. Cloșcă Ionel, Suceavă, Ion, *Tratat de drepturile omului*, Ed. VIS Print, București, 2003;
7. Cloșcă Ionel, Suceavă, Ion, *Tratat de drept internațional umanitar*, Ed. VIS Print, București, 2003;
8. Diaconu Ion, *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Ed. Universul Juridic, București, 2010;
9. Gentimir Alina, *Drepturile omului în Uniunea Europeană. Curs universitar. Masterat*, Ed. Universul Juridic, București, 2021;
10. Dragoman Ion, Ungureanu David, *Tratat de drept internațional umanitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2018;
11. Duculescu Victor, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București, 2008;
12. Grigore-Rădulescu Maria-Irina, *Atribuțiile Poliției Române*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
13. Popescu Corina Florența, Grigore-Rădulescu Maria-Irina, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
14. Popescu Corneliu-Liviu, *Protecția internațională a drepturilor omului-surse, instituții, proceduri*, Ed. All Beck, București, 2000;
15. Purdă Nicolae, Diaconu Nicoleta, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016;
16. Radu Răzvan Horațiu, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2021;
17. Selejan-Guțan Bianca, *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția a 6-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2023;

18. Spătaru-Negură Laura-Cristiana, *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2024;
19. Spătaru-Negură Laura-Cristiana, *Protecția internațională a drepturilor omului*. Caiet de seminar, Ed. Hamangiu, București, 2023;
20. Voiculescu Nicolae, Berna Maria-Beatrice, *Tratat de drepturile omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2023.